

JERN LIR HORST
i
JAN-ERIK FJEL

VRISAK

Preveo s norveškog
Igor Solunac

Laguna

Naslov originala

Jørn Lier Horst & Jan-Erik Fjell

SKRIKET

Copyright © Jørn Lier Horst & Jan-Erik Fjell, 2024

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

VRISAK

PRVI DEO

1

„Slušate *Krimkast*“, začulo se iz laptopa na kuhinjskoj radnoj površini. „Glas koji čujete je moj, a zovem se Markus Heger.“ Voditelj je napravio pauzu od jedva dve sekunde pre nego što je nastavio: „Vrat ćemo se malo u prošlost. Bio to je ponedjeljak, 20. oktobar 2008. godine, i upravo sam napunio dvadeset godina. Toliko je rano da sunce još nije izašlo. Sedim na suvozačkom sedištu majčinog starog, pohabanog opela, koji usred jutarnje gužve polako brunda ka severu duž auto-puta E6. Zaputili smo se ka aerodromu *Gardermuen*. Niko od nas ne govori mnogo. Majka, zato što je tužna i potištena. Ja, zato što sam uzbuđen.“

Matilda Vold je brisala poslednju, najnižu policu u frižideru. Zavukla je glavu unutra i proverila uglove. Čisto. Zatim je ponovo pregledala police na vratima. I one su bile čiste. Vratila je sveže opranu fioku za povrće, iskapila ostatak francuskog vina čije ime nije umela da izgovori, i natočila drugu čašu te večeri.

„Na radiju spominju da će tačno za tri meseca Barak Obama biti inaugurisan kao 44. predsednik Sjedinjenih Američkih Država“, nastavio je muškarac za kojeg nije znala kako izgleda. „Pokušavam da popravim raspoloženje lošom šalom, ali majka

mi kaže da prestanem i dodaje kako danas nije raspoložena za viceve. Ne zato što se Džordž V. Buš i njegova supruga Lora polako pripremaju da napuste Belu kuću, već zato što je sigurna kako me više nikad neće videti.“

Matilda Vold je volela njegov glas. Bio je dubok i jasan, s mešavinom samopouzdanja, dopadljivosti i poleta. Iz nekog razloga, zamišljala ga je kao lepo građenog, muževnog muškarca sa širokom vilicom, kratkom kosom i plavim očima. Upravo joj je on pravio društvo čitavog popodneva i pola večeri dok je slušala nekoliko epizoda podkasta. Između ostalog, serijal o pronalasku leša u zimu dvanaest godina ranije, u zatvorenoj letnjoj vikendici u Stavernu.

„Ispred kapija vojnog dela aerodroma majka me dugo grli, a ja je napuštam dok grca u suzama. Ubrzo sam pronašao ostatak svog odreda i nismo ni stigli da jedni drugima pregledamo uniforme, kad smo saznali da postoji tehnički problem sa avionom i da je ukrcavanje odloženo dok se kvar ne otkloni. Sećam se svega tog dana. Od saveta i preporuka onih koji su bili kod kuće na odsustvu, a koji su se vraćali istim avionom kao i mi, do ogromnog razočaranja i potištenosti nakon što nam je kasnije tog popodneva jedan oficir provirio u sobu i rekao da je našem avionu zabranjeno letenje i kako nećemo otputovati pre sledećeg jutra. Međutim, ono čega se najviše sećam od tog dana nije potresan rastanak s majkom, niti noć koju sam proveo sedeći i ležeći na podu. Najjače sećanje su prizori koje su se vrteli na televizoru u uglu sobe u kojoj smo bili smešteni nakon što je pala noć.“

Matilda Vold je isključila svetlo iznad stola i šporeta. Podelila je laptop i čašu vina do dvoseda. Ostavila ih je na stočiću i bacila pogled kroz prozor podruma, na septembarsku tamu koja se nadvila nad Fagernesom. Spustila je roletne i zamračila sobu. Upalila je tri sveće poredane po tanjiriću na stolu, sela u ugao dvoseda, podvukla noge ispod sebe i proverila telefon. Stigla joj je poruka na *Snepčetu* od prijateljice, koja

joj je poslala fotografiju svog odraza u ogledalu u haljini s još uvek zakačenom etiketom. Matilda Vold je spustila telefon na dvosed. Posegla je za čašom i otpila gutljaj dok je posmatrala plamenove svećica koji su poigravali na stolu.

„Na dva i po sata udaljenosti od Gardermuena, u Fagernesu, tog jutra je i jedna devojčica bila uzbuđena. Sigurno ste videli njene fotografije. Mala, plavokosa devojčica s nebesko-plavim očima. Pegice na nosu i dva prednja zubića koja su tek počela da niču usred širokog osmeha. Nasmejano gleda u aparat dok prepliće prstiće iznad knjige što leži na klupi ispred nje. Ima sedam godina i zove se Lea. Uglavnom je u pitanju ista školska fotografija koja se pojavljivala u svim vestima o njoj. Lea se raduje proslavi rođendana drugarice iz razreda kasnije tog dana. Jedino o tome priča dok doručkuje, a za doručak jede dva parčeta hleba s džemom od jagoda i pije čašu mleka. To znamo. Lea obično ide pešice do škole, koja je udaljena nešto više od kilometar. Tako će i danas. Nakon što završi s doručkom, opere zube i zagrlji majku na vratima. S rancem na leđima kreće niz dugačak šljunkovit put. Zbog visokih stabala što rastu gusto sa obe strane puta izgleda kao da je još ranije ujutru nego što jeste. Jer dole u centru već se polako razdanjuje, ali ne ovde među drvećem, gde Lea živi s majkom. Nakon sto metara zastaje, okreće se i maše majci, koja i dalje stoji na pragu i gleda za njom. Zatim napušta šljunkoviti put i nestaje među drvećem. Lea svakodnevno bira najkraći put do osnovne škole *Nur Aurdal*. Uvek tako radi. Put vodi kroz šumu. Međutim, nešto se dogodi dok izlazi iz šume. Neko je otiša. Takođe znamo da Lea nije otišla dobrovoljno. Borila se. Mali plišani pingvin, kojeg stalno nosi zakačenog za ranac, pronađen je pored puta. Ali niko joj nije pritekao u pomoć, niko nije čuo njene povike.“

Pravi dramsku pauzu. Kreću taktovi uvodne pesme podkasta.

„Ovo je prvi deo priče *Vrisak koji niko nije čuo*“, kaže Markus Heger pre nego što se muzika pojača.

On je dobar pripovedač, pomislila je Matilda Vold i otpila gutljaj iz čaše. Uvek ima lični pristup priči koju predstavlja, a zatim uvodi slušaoce u svakodnevni život glavnog junaka tako da priča ne postane melodramatična.

Kucanje na vratima ju je trglo. Postoje dva ulaza u podrumsku garsonjeru koju iznajmljuje. Jedan je njen i vodi pravo u dvorište, a njime sama dolazi i odlazi. Drugi izlazi na stepenice koje vode na prvi sprat gde živi vlasnica. Međutim, za tri meseca koliko Matilda Vold iznajmljuje stan kod Jertrud Idse, osamdesetogodišnja gospođa je nijednom nije posetila, ni na jedna ni na druga vrata. Ne zato što nije volela društvo – jer jeste – već zato što joj je bolan kuk otežavao kretanje, posebno stepenicama. Matilda je prestala da broji koliko je puta večerala kod nje. Vlasnica bi stala na vrh stepenica i doviknula da je večera gotova. Matilda se osećala pomalo krivom što su pozivi na večeru jednostrani, iako je odavno shvatila da je starica poziva radi društva.

Prvi put kad je srela njenog sina, to se desilo upravo na vratima koja su vodila gore. Ušao je dok je bila u kupatilu, a sasvim slučajno je odlučila da se umota u peškir pre nego što je prešla kroz dnevnu sobu da uzme čistu odeću iz spavaće sobe. Kad je ugledala čoveka kako stoji na vratima, vrisnula je tako glasno da je i on učinio isto. Ejnar Idse se brzo izvinio. Mislio je da nije kod kuće. Samo je hteo da proveriti je li i kod nje nestalo struje. Matilda Vold ga je uverila da je sve u redu. „Bilo bi gore da sam izašla gola“, nasmejala se, iako joj zapravo nije bilo smešno. Glupi pokušaj da ublaži grešku koja nije bila njena. Na to nije odgovorio. Samo je stajao i zurio.

Baš kao što je sad stajao i zurio u nju. S druge strane praga na otvorenim vratima. Matilda Vold se iznenadila kad je čula da ima četrdeset godina, jer je zbog uskog, mršavog lica izgledao starije. Bio je visok i mršav. Za glavu viši od njenih sto šezdeset četiri centimetra.

„Nešto nije u redu, Ejnare?“, upitala je, odškrinuvši vrata.

„Ne, mama te je pozdravila i ako si gladna, možeš slobodno da dođeš gore.“

Osetila je blag miris hrane.

„Piletina i restovan krompir s mirođijom, zapečen na puteru“, nastavio je sa osmehom.

„Ne bih da vas ometam.“

„Ne ometaš nas, ja ionako idem. Lindis me čeka kod kuće s večerom.“ Spustio je nogu na najniži stepenik i delimično se okrenuo. „Da kažem mami da dolaziš?“

Matilda Vold nije jela ništa osim nekoliko krepera za doručak i malo čokolade po podne.

„Osim ako nisi planirala nešto drugo, naravno.“

„Ne, nisam“, odvratila je. „Reci joj da dolazim. Samo ću se presvući.“

Matilda Vold je pričekala da čuje kako njegov automobil izlazi iz dvorišta, a zatim se uputila gore.

2

Markus Heger je nosio dva piva i činijicu s kikirikijem iz šanka. Spustio je jedno ispred Danijela Linda i ugurao se na klupu pored njega.

„Znak da se retko vidamo“, rekao je njegov stari drug s fakulteta, klimnuvši glavom ka pivu. „Nisam te video otkako smo poslednji put bili ovde.“

Markus Heger se osvrnuo oko sebe. Mesto je bilo gotovo puno. Nepoznata pesma dopirala je iz zvučnika.

„Od mamine sahrane“, rekao je Markus Heger.

„Ko bi rekao da su prošla četiri meseca.“ Danijel Lind je podigao čašu. „Nazdravimo za Anitu?“

Markus Heger je kucnuo čašu o njegovu pre nego što je otpio gutljaj. Pena mu se zadržala na usnama. Obrisao ju je i bacio pogled ka susednom stolu. Tri devojke, u poznim dvadesetim godinama, pijuckale su koktele dok je četvrta nešto pričala.

Danijel Lind je posegao ka činijici.

„A kako si ti?“, upitao je i ubacio čitavu šaku kikirikija u usta. „Ima li nešto novo?“ Kikiriki je krckao pod zubima. „Prošlo je dugo od poslednjeg podkasta.“

„Ne više od tri nedelje“, odgovorio je Markus Heger, „ali nije se bogzna šta desilo.“

„Meni su najbolji serijali koje praviš o starim slučajevima.“

„Zahtevni su, a posle priče s mamom, nisam se još vratio u sedlo. Pokušavam da se bavim malo i savremenim zbivanjima.“

„A kako spavaš?“

Danijel Lind ga je ispitivački odmerio, kao da odjednom sede jedan preko puta drugog u sobi za isleđivanje u policijskoj stanici, a ne u baru u naselju Grinerleka.

Markus Heger se namrštio.

„Ne moraš tako da me gledaš“, nasmejao se Danijel Lind. „Izgledaš kao da nisi spavao nedelju dana.“

„Nisi daleko od istine.“

„Poslednji put kad smo o tome pričali, rekao si da je bolje.“

„Bilo je bolje izvesno vreme.“ Markus Heger je uzeo još jedan gutljaj. „Ali bilo je mnogo stresa posle onog s mamom. Gomila računa koje sam morao da rešim, a uz to sam i renovirao njen stan. Novo kupatilo. Novi podovi u svim sobama. Jedino što nisam dirao jeste krov. Sad je ostalo samo da srušim kuhinju, namestim novu, okrečim tavanicu, i ono od čega najviše zazirem.“

„A to je?“

„Da sredim podrum. Boce od poda do tavanice. Ne shvatam kako joj je pošlo za rukom da ih tako naslaže. Postoji samo jedna tačka na podu gde možeš da se okreneš.“

„Mogao bi da zaradiš nešto od tih boca. Javi mi ako želiš da pošaljem klince da ti pomognu. Obožavaju da vraćaju boce.“

„Pa...“ Markus Heger je pogledao pivo. „Te boce nemaju kauciju.“

„Aha. Kapiram. Dobro, javi ako ti treba pomoć oko kuhinje. Lakše je udvoje.“

„Hvala ti, ali želim to da uradim sâm.“

„Ti uvek želiš sve da rešiš sâm, zar ne?“ Glas Danijela Linda delovao je oštrije. „Problem je što neke stvari jednostavno ne možeš da rešiš sâm. Uskoro ćeš imati noćne more i na javi. Iznenada ćeš čuti vrisak dok si pod tušem. Dok doručkuješ.

Dok voziš.“ Prineo je čašu usnama. „Dok piješ pivo.“ Otpio je gutljaj. „Popričaj s nekim ko se razume u to, Markuse.“

„Zanimljivo je da to pominješ.“ Markus Heger se zajedljivo osmehnulo. „I moj lekar kaže isto.“

„Eto vidiš. Znam jednu psihoterapeutkinju kod koje odlaze mnogi policajci. Vešta je. Starija. Ima mnogo iskustva i...“

„Stani“, prekinuo ga je Markus Heger. „Molim te, prestani. Ne mogu više to da slušam. I mama mi je stalno zvala. *Moraš da pričaš s nekim*, bla-bla-bla. Ne želim da *pričam s nekim*. Ovo je nešto što ću rešiti sâm.“

Kod šanka je poslužavnik s pićima pao na pod. Jedan bar-men je brzo prišao s briskom, metlom i lopaticom.

„Prošlo je petnaest godina i sve ukazuje na to da ti baš ne polazi za rukom. Šta ako ti nekoliko razgovora pomogne da... Neću reći da se *izlečiš*, ali bar da te to više ne muči.“

„Biće bolje čim prodam mamin stan, i...“ Zavukao je ruku u unutrašnji džep jakne i izvadio zapečaćenu kovertu. „Kad odlučim šta da radim sa ovim.“ Mahnuo je pismom. „Pronašao sam ga u njenom sandučetu nekoliko nedelja nakon što smo je sahranili.“

Spustio je kovertu na sto i gurnuo je prema Danijelu Lindu, koji je pogledao četiri reda, rukom ispisana velikim stampanim slovima:

MARKUS HEGER
kod ANITE HEGER
ULICA RING 5F
0577 OSLO

„Okreni je“, rekao je Markus Heger. „Zanimljivije je ko je pošiljalac.“

Danijel Lind je okrenuo kovertu i položio je s poledinom okrenutom naviše. Nagnuo je glavu napred da pročita slova

ispisana u levom uglu. Usne su mu se zaokruglile od iznenađenja pre nego što je rekao:

„Dodavola.“ Pogledao je Markusa Hegera. „Ali nisi je otvorio?“

„Upravo to mi predstavlja poteškoću.“ Vratio je kovertu u unutrašnji džep jakne. „Ne mogu da se odlučim da li uopšte želim da je otvorim.“

3

Nakon večere Matilda je pospremila sto i stavila tanjire i pribor za jelo u mašinu za pranje sudova. Sad je ručno prala lonac, dok je Jertrud Idse sedela na jednoj od kuhinjskih stolica, posmatrajući je s lukavim osmehom i borama oko očiju.

„Razmazili ste me ovim silnim večerama“, rekla je Matilda. „Do Božića ću imati trista kila.“

Jertrud Idse je nešto rekla, ali Matilda nije čula šta zbog šuma vode iz slavine. Smanjila je jačinu mlaza.

„Šta ste rekli?“

„Da bi ti dobro došlo da se malo ugojiš. Mršava si kao grančica.“

Matilda se nasmejala.

„Nije u redu da mlada devojka kao ti provodi petak uveče kod kuće sa starom damom poput mene.“

„Meni jeste“, odvratila je Matilda dok je ispirala lonac i brisala ga kuhinjskom krpom. „Danas sam pospremila ceo stan – uključujući i frižider.“

„To si radila?“

„Da, i pronašla sam neki podkast o slučaju koji se dogodio ovde u Fagernesu pre mnogo godina.“

Sela je za sto.

„Podkast?“

„Nešto nalik savremenom radiju.“

„Da, da“, rekla je Jertrud, kao da dobro zna o čemu se radi.

„I Ejnar prati nešto slično.“

„Nisam stigla da ga odslušam do kraja. Samo što sam počela kad je Ejnar pokucao na vrata, ali govori o Leinom slučaju. Sećate li ga se?“

„Da li se sećam Leinog slučaja?“ Drhtavom rukom, Jertrud je obema nasula još crnog vina. „Nema osobe u čitavom okrugu Valdres koja ga se ne seća.“ Srknula je vino. „Već dugo niko nije pisao o njoj.“

„Hoćete li da poslušamo? Čovek koji ga je napravio stvarno je sjajan.“

„Ne, ne, ne želim da te zadržim ovde čitavu noć, draga. Popićemo ovo vino, a onda ćeš se lepo obući i izaći da nađeš sebi partnera za ples.“

„Ma ne.“ Matilda je osetila kako joj se osmeh širi licem, pa se nasmejala. „*Partnera za ples...* Jao meni.“

Osetila je kako alkohol već deluje. Obuzelo ju je ono za čime je tragala kad je tražila posao u *Valdreskim novinama*, nešto što nije mogla da pronađe kod kuće u Oslu – mir. Ovde u Fagernesu bila je jedna od svega dve hiljade stanovnika. To je činilo život jednostavnim, sporim i predvidljivim, što ju je oslobađalo.

Međutim, istovremeno, činilo ga je beskrajno dosadnim.

Skočila je sa stolice i na izlasku iz kuhinje dobacila: „Idem po laptop, možemo da ga odslušamo zajedno.“ Minut kasnije laptop je stajao na stolu između njih.

Matilda je ponovo pokrenula epizodu.

„Počinje pričom o sebi“, objasnila je i pojačala zvuk. „Onda nastavlja o Lei. Da pojačam?“

„Ja sam nagluva“, nasmejala se Jertrud. „Nisam gluva.“

Obe su prsnule u smeh. Starija žena je sklopila sitne, nabore ruke na stolu ispred sebe i namestila se da sluša.

„Dovde sam stigla ranije“, rekla je Matilda nakon nekoliko minuta.

Prepoznatljiva muzička tema svirala je petnaestak sekundi pre nego što je polako utihnula, a Markus Heger progovorio:

„Kad se oglasilo zvonce za prvi čas u osnovnoj školi *Nur-Aurdal*, ni nastavnik ni đaci nisu primetili da je klupa u drugom redu pored prozora prazna. Lea je pre vikenda bila odsutna iz škole jer je imala visoku temperaturu, i nastavnik je ostatku razreda rekao da je verovatno još uvek bolesna. To što se ovde desilo nije bilo presudno za njen nestanak, ali jeste za brzinu kojom je započela potraga. Naime, došlo je do nesporazuma između učitelja i školske uprave u vezi s tim ko treba da pozove Leinu majku i proverí je li dete još uvek bolesno. Taj poziv nikad nije upućen. Zbog toga je nešto pre dva po podne, pošto se Lea nije vratila kući, a majka nazvala školu da proverí je li Lea još tamo, postalo jasno kako nešto ozbiljno nije u redu. Dok su vatrogasci, policija i dobrovoljci pretraživali jezera i sprovodili pretrage u danima koji su usledili, policija je usmerila istragu prema Leinom ocu. Svađa oko starateljstva dovela je do pretnji i zabrane prilaska. Četiri dana nakon što je majka prijavila devojčicu kao nestalu, otac je uhapšen. Tokom istrage na površinu je isplivalo dosta prljavog veša. Otkriveno je da se Tobias Forsberg povremeno opijao, imao novčanih poteškoća, patio od emocionalnih ispada, duševnih nemira, kao i da je imao istoriju nasilničkog ponašanja. Jedna bivša devojka svedočila je da ga je ostavila jer je jednom udario njenog sina. Na suđenju je tužilaštvo kao glavni dokaz predstavilo trag krvi u automobilu Leinog oca, a novine su pisale da je devojčicin DNK pronađen u njegovom prtljžniku. Tobias je tvrdio da je to moglo da potiče i od zaboravljene maramice s njenom krvlju iz nosa, ali sud je to ocenio kao izmišljotinu s ciljem izbegavanja optužbi.“

Jertrud je klimala glavom, kao da su joj se pojedinosti polako vraćale u sećanje.

Markus Heger je nastavio da priča da je Tobijas Forsberg uporno tvrdio da mu prijatelj može obezbediti alibi. „Na sudu je prijatelj iz sela Vogomu poricao da je Forsberg bio kod nje-ga“, nastavio je Heger. „Drugi poznanici svedočili su o promeni u ponašanju, tvrdeći da je Tobijas delovao osujećeno i kako se ponašao napadno i besno. Jedan od glavnih svedoka bio je radnik koji je na putu do posla tvrdio da je video automobil nalik Tobijasovom parkiran u blizini mesta gde je staza izlazila iz šume, na samoj granici od dvesta pedeset metara do koje je važio nalog o zabrani prilaska. Na tom mestu majka Leine školske drugarice je više puta videla Tobijasa kako sedi u kolima.“

Markus Heger je naveo još nekoliko pojedinosti pre nego što je sažeo ishod prvog suđenja Tobijasu Forsbergu.

„Osnovni sud je zaključio da je Lein otac imao dovoljno vremena i prilike da otme ćerku, te da je bio u odgovarajućem duševnom stanju da izvrši zločin. Glavni dokaz za osuđujuću presudu bio je pronalazak krvi i njegov pokušaj da sebi izgradi alibi. Sud mu nije poverovao ni u to da mu se baterija na mobilnom istrošila tokom noći, zbog čega nisu mogli da odrede gde se nalazio u vreme nestanka. Sud je bio uveren da je sam isključio telefon kako ne bi ostavio tehničke tragove. Iako Lein leš nije pronađen, presuda je bila oštra: Tobijas Forsberg je osuđen na šesnaest godina zatvora. Otpustio je dotadašnjeg branioca, podneo žalbu i unajmio jednog od najboljih advokata iz Osla za postupak žalbe koji je trebalo da se vodi pred Apelacionim sudom Ejdsviving.“

Narednih dvadeset minuta Markus Heger je puštao odlomke iz vesti i intervju s dvoje stručnjaka, pa ponudio sažetak koji je u suštini ponovio već rečeno. Ipak, predstavio je to na takav način da slušaoci izgaraju da čuju još.

„Apelacioni sud Ejdsviving došao je do istog zaključka kao i Osnovni sud: dokazano je izvan razumne sumnje da je Tobijas Forsberg ubio ćerku i sakrio telo na nepoznatom mestu. Kazna je produžena na sedamnaest godina. Tobijas Forsberg je jedan

od retkih optuženih u Norveškoj koji je osuđen za ubistvo iako telo nije pronađeno. Nije bilo ni materijalnih dokaza kad je slučaj prošao kroz oba suda, već samo niz nagoveštaja i – što je nesumnjivo bilo od presudnog značaja – svedočenje njegovog prijatelja. Dok snimam ovu epizodu, samo smo nekoliko dana udaljeni od godišnjice kad je Tobias Forsberg odlučio da oduzme sebi život iza rešetaka u zatvoru u Haldenu. *Krimkast* često dobija poruke elektronskom poštom. Neke su... pa, kako da kažem? Možda pomalo čudne. Druge su zanimljive, ali retko vode ka nečemu određenom. Međutim, prošle nedelje stigla je poruka od žene koja tvrdi da može oboriti čitav vremenski okvir slučaja kako ga je predstavila policija i dovesti u sumnju Tobiasovu krivicu. Zato sam odlučio da ponovo pogledam ovaj slučaj, jer me je kratka poruka zapanjila. Dogovorio sam da se susretnem s njom kako bih čuo celu priču. Čućemo je u sledećoj epizodi. Ovo je bio prvi deo *Vriska koji niko nije čuo*. Hvala vam što slušate *Krimkast*."

Usledila je muzika za kraj epizode. Jertrud je sedela sa ozbiljnim izrazom lica, zagledana ispred sebe.

„Želite li da poslušamo još jednu epizodu? Ili vam se nije svidelo?“

„Da, da, može još jedna, samo sam iznenađena koliko toga sam zaboravila.“

„Nije ni čudo, Jertrud, prošlo je mnogo vremena.“

„Da, ali ni moje pamćenje nije kao nekad.“

Matilda je zaškiljila ka ekranu dok je polako pretraživala spisak epizoda. Nije bilo druge. Pomerila je pokazivač miša da pretraži *Spotifaj* i ukucala *vrisk*. Pored epizode koju su upravo odslušale, pojavili su se neki norveški muzički izvođači, ali nije bilo druge epizode podkasta. Otvorila je pretraživač i ukucala *Krimkast*. Ponadala se da je u pitanju greška na *Spotifaju*, i da se sledeća epizoda nalazi na internet stranici podkasta. Fotografija je ispunila gornji deo ekrana. Bila je snimljena izdaleka i prikazivala je prednji deo kampera, dok se u pozadini videlo

nebo u boji kajsije i zalazak sunca. Pretpostavljala je da to Markus Heger sedi na krovu, s nogama koje su visile ispred vetrobranskog stakla. Fotografija je bila previše udaljena da bi mu se jasno videlo lice. Ispod slike je pisalo: *Krimkast – ako imate savet ili predlog koji slučaj bi trebalo istražiti, pišite nam. Svi podaci se smatraju poverljivim.* Na kraju je navedena elektronska adresa i broj telefona.

Matilda je nastavila da pregleda. Pojavio se niz poveznica ka različitim epizodama podkasta. Pronašla je prvi deo, objavljen pre četiri godine. Sledeće u nizu bile su četiri epizode o serijskom ubici Stigu Helumu. Prisetila se vesti o poteri za njim nakon što je zatvorski čuvar ubijen tokom Helumovog bekstva tokom prevoza zatvorenika.

Međutim, nije pronšla ništa što te večeri već nije videla na *Spotifaju*.

„Ne mogu da je pronađem“, rekla je.

„Nestala je?“, upitala je Jertrud.

„Izgleda da jeste.“

„Baš šteta.“ Jertrud je prinela čašu ustima. Ruka joj je sad bila postojanija. „Eh, šta da se radi.“

Matilda se vratila na vrh stranice.

„Mogli biste ga pozvati i pitati gde možemo da je nađemo“, rekla je u šali.

„Ja?“, nasmejala se Jertrud. „Ti si novinarka.“

„Nisam baš *toliko* pijana“, nasmejala se Matilda i uzela još jedan gutljaj.

4

„Uostalom, gde sad živiš?“, pitao je Danijel Lind nakon što su obojica naručili četvrtu kriglu piva. „Ima li nečeg uzbudljivog na pomolu?“

Markus je bacio kratak pogled prema vratima koja su se upravo otvorila. Pet momaka u ranim dvadesetim ušlo je u bar, ali su se odmah okrenuli i izašli kad su shvatili koliko je puno.

„Spavam kod mame.“

„U kamperu?“

„Ne“, odgovorio je Markus, „između kontejnera koji sam iznajmio i nekoliko žbunova.“ Pogledao ga je s prezirom. „Da, naravno da sam u kamperu.“

Danijel Lind se nasmejao.

„S tobom se nikad ne zna. Nameravaš da kupiš nešto svoje kad prodaš stan, zar ne?“

„Zašto bih to radio? Već imam gde da živim.“

„Živiš u kamperu.“

„Pa?“

„Zar ne misliš da imaš trideset pet godina i kako je možda vreme da se malo... skrasiš?“

„Kao ti, misliš? S drugom ženom i troje dece?“

„Na primer.“

Mobilni telefon je zabrujao na stolu, a na ekranu je zasvetleo nepoznat broj.

„Zvonko Spasić“, rekao je Markus i podigao slušalicu.

Na drugoj strani linije bila je žena, ali je nije ništa čuo. Stavio je prst u slobodno uvo i zamolio je da ponovi.

„Zovem se Matilda Vold i zovem povodom tvog podkasta. Želela bih...“

„Samo trenutak“, prekinuo ju je Markus i prislonio telefon na grudi dok je ustajao. „Moram da se javim, Danijele. Odmah se vraćam.“

Posao je nalagao da bude pristupačan. Mnoge od najboljih priča počinjale su telefonskim pozivima. Oni zanimljivi su obično pristizali kasno uveče, kad su ljudi sami sa s mislima i kad nisu baš potpuno trezni.

Prošao je kroz prostoriju. Probijao se između stolova, zauzetih stolica i gostiju koji su stajali. Izašao je napolje i zaustavio se na trotoaru. Hladan vetar je duvao između starih zgrada u Grinerleki. Cviljenje i škripa najavili su dolazak tramvaja. Markus je pričekao da prođe, a onda je podigao telefon.

„Sad je bolje“, rekao je.

Ponovila je ime, ali ovog puta je dodala da je novinarka. Novinari su ga često zvali u nadi da će dobiti neki podatak bez previše truda.

„Gde?“

„U *Valdreskim novinama*“, odgovorila je. „I... izvini što te ometam petkom uveče, ali pronašla sam broj na sajtu *Krimkasta*. I... Dakle, moguće je da sam potpuno slepa, ali nisam uspela da pronađem drugu epizodu *Vriska koji niko nije čuo*. Nema je ni na *Spotifaju* ni na sajtu. Sigurno misliš da sam luda što te zovem da pitam gde mogu da je pronađem, ali moram da je odslušam.“

Da, pomislio je Markus, kajući se što se uopšte javio, *baš to mislim*.

„Ne postoji“, odgovorio je. „A to kažem na početku epizode koja ide posle te. One sa...“

„*Stig Helum – ludilo udvoje?*“, prekinula ga je.

„Da.“

„Dobro, tu epizodu još nisam odslušala. Ali na kraju epizode o Lei Forsberg spominješ ženu koja tvrdi da ima podatke koji bi mogli da dovedu u pitanje krivicu Tobijasa Forsberga, i htela bih...“

„Odustala je“, prekinuo ju je Markus. Glasni povici naterali su ga da se okrene za sto osamdeset stepeni. Grupa tinejdžera dolazila je niz trotoar, noseći kese koje su zveckale. Vika se pretvorila u grčeviti smeh. Markus se povukao u stranu da ih propusti. „Zapravo, skinuo sam epizodu koju si čula, ali mnogi su želeli da je ponovo odslušaju jer je pružila dobar pregled, pa sam je ponovo postavio. Verovatno je trebalo da isečem deo o dojavi, ali neće biti ničeg novog. Izvini.“ Pogledao je ekran. Već su prošla tri minuta. „Želim ti prijatno večer.“

„Čekaj“, uzviknula je. „Kao što rekoh, novinarka sam i, naravno, veoma sam znatiželjna šta je ta žena htela da kaže.“

„U pitanju je bivša devojka jednog od ključnih svedoka. Obavio sam kratak telefonski razgovor s njom i stekao delimičan uvid u ono što je želela da podeli. Jasno je kako se možda radi o najobičnijoj laži, ali delovala je uverljivo. Toliko da smo dogovorili sastanak, ali samo nekoliko sati pre nego što je trebalo da sednem u kola i odvezem se do Sarpsborga, pozvala me je i rekla kako ipak ne može da me vidi.“

„Znači, živi u Sarpsborgu?“

Dovraga, pomislio je Markus, samo su četiri piva bila potrebna da postane brbljiv. Nije stigao da išta kaže pre nego što je Matilda Vold postavila pitanje za koje je znao da će biti sledeće.

„Sećaš se njenog imena?“

„Da, ali unapred moram da se izvinim: to ne mogu da ti otkrijem.“

„Ne možeš...?“

„Ne.“

„U redu“, rekla je nakon kraće tišine.

Markus je osetio njeno razočaranje.

„Potpuna tajnost je nešto što obećavam svima koji mi se obrate. Uključujući i tebe.“

„Razumem... Ali dobro... Hvala u svakom slučaju.“

„Na usluzi“, odgovorio je Markus. „Iako ti nisam mnogo pomogao.“

Prekinuo je poziv i vratio se unutra. Danijel Lind je bio zagledan u telefon kad je Markus ponovo seo pored njega i zgrabio čašu.

„Sad ćeš se naljutiti“, rekao je Danijel dok je završavao tipkanje pre nego što je spustio telefon na sto i sreo Markusov upitni pogled. „Poslao sam poruku Liv Utset. Pitao sam je ima li vremena da te primi. I ima. Sledećeg ponedeljka u tri.“

„Ko je to?“

„Psihoterapeutkinja o kojoj sam ti pričao.“

„Psihoterapeutkinja...“ Markus se nasmeja. „Možeš to odmah da zaboraviš.“

„Slušaj.“ Danijel Lind ga je ozbiljno pogledao. „Ne šalim se.“

„Ni ja.“ Otpio je još jedan gutljaj. „Zašto bih, dođavola, išao kod nje?“

„Zato što ćeš jednog dana prsnuti ako se ne dovedeš u red.“

Markus je otpio još malo. Jedna devojka za susednim stolom ga je pogledala i nasmešila se. Uzvratio joj je osmeh.

„Ozbiljno“, nastavio je Danijel. „Pomislio sam na sve te besane noći zbog onog vriska. A da ne spominjem tvoju karijeru u policiji.“

„Karijeru u policiji?“ Markus je frknuo. „Izem ti karijeru.“

„Mogla je da bude.“

Markus je slegnuo ramenima. U ušima mu je već zujalo i sad je osećao kako mu raspoloženje polako opada. Ne zbog alkohola jer promili su mu i dalje rasli, već zbog onoga o čemu su upravo razgovarali. Dao je prijatelju znak da krenu i ustao.

„Ajmo u *Strelicu* da malo igramo pikado.“

„Ne“, odvratio je Danijel, gledajući na sat. „Obećao sam kod kuće da neću doći kasno.“ Uzeo je telefon. „Mislim da ću ipak krenuti nazad.“

„*Kasno?*“, uzvratilo je Markus, blago povišenim glasom. „Još nije ni pola jedanaest.“ Danijel nije odgovorio. Samo se potapšao po džepovima, kao da proverava da li mu nešto nedostaje.

„Baš si se naljutio.“ Markus je uzdahnuo. „Pobogu.“

„Ne, nisam ljut, samo sam razočaran.“

„Zato što odbijam da idem na psihoterapiju koju nisam ni tražio? Ozbiljno, Danije. Sad si zaista nerazuman.“

„Imaš problem kojeg nisi ni svestan i bojiš se da uradiš nešto po tom pitanju. *To* je ono što me žvcira.“

„Prestani, Danije. Pusti to.“ Markus je mahnulo glavom. „Hajde, idemo u *Strelicu*.“

„Pristajem da idem na jednu partiju pikada pod jednim uslovom. Ako ja pobedim, ideš na tu sesiju. Ako ti pobediš, više nikad neću pokrenuti tu temu.“

„Nikad me nećeš pobediti u pikadu.“

5

„Znaš, voditelj programa je izostavio nešto.“

Premestile su se u dnevnu sobu. Jertrud je sedela u fotelji, dok je Matilda stajala i gledala u uramljene fotografije na zidu. Volela je da ih zagleda. Radila bi to svaki put kad bi došla kod nje. Većina fotografija bila je crnobela i prikazivala Jertrud i njenog supruga iz vremena kad su bili mladi i zaljubljeni. Između njih, u boji, stajale su fotografije Ejnara iz različitih razdoblja u životu. Kao dečak. Na krizmanju i kao tinejdžer. Mladić, pa kao mladoženja sa suprugom.

„Šta to?“, upitala je Matilda.

„U vezi s Tobijasom Forsbergom. I kao mlad je bio zao. Od malih nogu.“ Pokazala je prema prozoru. Jertrudina kuća bila je sagrađena na blagom uzvišenju, pa je pružala lep pogled na Fagernes i fjord Stronda. „Vidiš li onu kuću dole, krajnje levo? Tamo je odrastao.“

Kuća nije bila udaljena više od stotinu metara. Kroz prozore je dopirala svetlost.

„Izazivao je mnogo nepritika“, nastavila je Jertrud. „Zbog njega su se neki čak odselili iz sela.“

„Kako to?“

„Pre mnogo godina u Fagernesu je živeo dečak po imenu Ruger.“ Jertrud se nagnula u stranu i povukla ručicu na fotelji. Naslon se spustio, a oslonac za noge uzdigao, podižući joj noge. Zastenjala je od zadovoljstva. „Taj Ruger nije imao lak život. Nije ni njegova sestra, ali ona se nije mučila na isti način. Bili su samo njih dvoje i otac koji je mnogo pio. Ruger i njegova sestra su morali sami da se snalaze. Retko su nosili čistu odeću. Sećam se, uvek je bio šmrcav, a Tobijas ga je strahovito zlostavljao. I ne samo njega. Bilo je mnogo njih prema kojima se nedolično ponašao.“

„Bio je nasilnik?“

„Ono što je Tobijas radio bilo je više od nasilništva. Moj muž je to nazivao terorom. Razlog zbog kojeg je Rugerov otac na kraju pokupio decu i preselio se u Vogomu bio je taj što je Tobijas toliko uplašio Rugera da se dečak upišio.“

„Oh, ne...“

„O da, i još gore. To se desilo na Dan ustavnosti, 17. maja. Pred skoro čitavim Fagernesom. Ruger je stajao usred školskog dvorišta i zažuteo bele pantalone.“

„Jadničak.“

„Da, ali na kraju se sve dobro završilo.“

„Da li mu je prijalo preseljenje u Vogomu?“

„I te kako. Ruger se od svih najbolje snašao – bar u novčanom smislu.“

„Čime se bavi?“

„Umesto da pohađa srednju školu nakon što su se preselili, počeo je da tamo gore radi za nekog zidara. Ruger je oduvek voleo da nešto pravi i popravlja. Išlo mu je od ruke. Zato se niko nije iznenadio što je postao zanatlija, ali niko nije očekivao da će postići toliki uspeh. Imao je tek osamnaest-devetnaest godina kada je kupio prvu nekretninu. Renovirao ju je i iznajmio, a nastavio da živi kod kuće. Sad, dvadeset pet godina kasnije, verovatno je vlasnik pola tog seoceta. Mislim da je Ejnar pričao

kako ima nekoliko stotina iznajmljenih stanova u Hamaru, Lilehameru, Elverumu – zapravo po celoj unutrašnjosti.“

„Opa“, reče Matilda. „Kakva srećna priča.“

Jertrud je uzela praznu čašu, a Matilda joj je dosula vino.

„Uzmi malo i za sebe.“

„Ne, hvala“, nasmejala se Matilda, „ali trebalo je da stanem još pre dve čaše. Sutra moram da pišem, a previše crnog vina me čini pospanom.“

„Oh, moraš da radiš? Čime se baviš sad?“

„Skoro sam završila. Pišem o urbanističkom planu oko kojeg u opštini ne mogu da se usaglase. Dosadna priča.“

„Trebalo bi da malo prodrmaš urednika. Ne može da ti daje samo dosadne teme. Toliko lepo pišeš. Koliko je sati?“

„Petnaest do jedanaest.“

„Onda je vreme da se malo provedeš.“

Matilda se nasmejala. „Neka hvala.“

„Samo se ti smeji, ali ja sam tako upoznala Ejnarovog oca.“

„Znam, ali setite se kako ću ostati još samo tri meseca. Verovatno ne bi trebalo da izlazim i tražim ljubav ovde.“

„Razmišljala sam o tome danas. Da si sad na polovini boravka.“ Lice joj se snuždilo. „To me je rastužilo.“

„Oh, Jertrud...“ Matilda je ustala i obišla sto. Uхватила ju je za ruku. „Uvek mogu da vas posećujem.“

„Ne, ne. Nećeš imati vremena. Bićeš zauzeta silnim udvaraćima.“

„Nemam *udvarače*“, nasmejala se Matilda, „tako da možete biti sigurni kako ću imati vremena.“

Jertrudi su oči zasuzile. Trepnula je, a suza joj je skliznula niz naborano lice.

„Jertrud“, reče Matilda nežno. „Nemojte se zbog toga rastuživati.“

Starica je obrisala obraz.

„Izvini“, šmrknula je. „Ponašam se luckasto.“

„Naravno da ćemo se i dalje viđati. Imam kola i rado ću vas posećivati. Možda čak i češće nego što će vam prijati jer ste me razmazili tim silnim večerama.“

Jertrud se tiho nasmejala i opet obrisala obraz.

„Toliko me podsećaš na moju ćerku.“

„Ćerku?“, reče Matilda iznenađeno. „Nisam znala da Ejnar ima sestru?“

„*Imao* je“, reče Jertrud.

Matilda je primetila da se stara žena raznežila.

„Kako to mislite?“, upitala je pažljivo. „Da li je... preminula?“

Jertrud je klimnula glavom.

„Gospode, Jertrud, izvinite. Nisam znala. Zašto mi niste rekli?“

„Zato što me još boli da pričam o tome. Otkako je moj muž proleto morao da ode u starački dom, uklonila sam većinu uspomena na nju. Imam jednu njenu sliku na noćnom ormaricu, ali...“ Tužno se osmehnula i pogledala Matildu. „Obično je okrenem. Retko kad mogu da je gledam.“

„Šta se desilo?“

„Razbolela se.“ Jertrud je naborala nos, odmahнула glavom i otpila gutljaj vina. „Ali toliko me podsećaš na nju, i verovatno si mi zato toliko draga.“

„I vi ste meni dragi.“

Matilda ju je zagrlila.

„Tako si ljubazna i uvek hoćeš da pomogneš. I ona je bila takva. Nikad nije mogla dovoljno da učini za druge. Baš kao i ti. Znaš, zato se rastužim kad pomislim da ćeš uskoro otići.“

6

„Cenim zalaganje i zamisao je dobra, a dopada mi se što razmišljaš van ustaljenog okvira u redakciji jer sam svestan kako je taj okvir pomalo skučen. Nažalost, moram da odbijem predlog.“

Tako je odgovorio Ivar Brine, urednik *Valdreskih novina*, i to prilično brzo nakon što je Matilda iznela predlog. Imao je preko šezdeset godina i tamnoplavu, pomalo razbarušenu kosu. Poput Matilde, i on je bio doseljenik, ali za razliku od nje tu je živio već osam godina. Dakle, sedam i po godina duže nego što je ona nameravala. Sad je stajala pored njegovog stola usred kancelarijskog prostora otvorenog plana. Preostalo troje članova redakcije već su se smestili u zvučno izolovanu staklenu sobicu na kraju prostorije i čekali da za minut i po počne jutarnji sastanak.

„Smem li da pitam zašto?“

„Naravno da smeš“, nasmešio se, zavalivši se u stolicu. „Ovde imamo jedno nepisano pravilo koje je uveo moj pret-hodnik, a to je da ne objavljujemo priče o Lei Forsberg tek da bismo objavljivali priče o njoj.“

„Ali ovo ne bi bila priča radi priče“, rekla je Matilda, namlanjajući se na sto pored njega. „Mislila sam kako bi moglo

da posluži kao obeležavanje datuma, s obzirom na to da se sledećeg meseca navršava petnaest godina otkako je nestala.“

„Razumem“, odgovorio je Ivar Brine. Pogledao je na sat pre nego što je bacio pogled ka staklenoj sobici i podigao dva prsta u vazduh, dajući im znak da će uskoro početi. „Ali ta rana je još uvek previše bolna da bismo je dirali. Osim ako se iznenada ne pojavi nešto novo. U tom slučaju, naravno, pisaćemo o tome.“

„Nameravala sam da napišem nešto ozbiljno“, rekla je Matilda. „Ne samo priču od četiri hiljade znakova s razmacima. Mislila sam na veći, tematski članak.“

„*Tematski* članak?“ Ivar Brine se nasmejao. „To ovde ne radimo. Ovo su *Valdreske novine*, a ne *Mi muškarci*.“

„Nadahnuo me je intervju koji sam sinoć pročitala o njenoj majci. Objavljen je pre deset godina.“

„Ne u našim novinama?“

„Ne, u *ŽO*.“

„*Žene i odeća*...?“

„Da.“

„Eto vidiš. Oni pišu o takvim stvarima.“

„Da, ali članak je govorio o tome kako će joj ovo biti peta Nova godina bez ćerke. Najradije bih porazgovarala s njom, ali umesto da se usredsredim na majku, mogli bismo da se usmerimo na Leu. *Njena* priča, ispričana od strane nekog ko je istih godina kao što bi ona bila danas. Od nekog sa strane. Na primer, mene.“

„Bile ste istih godina?“

Matilda klimnu glavom.

„Želim da ispričam ko je bila dok se za nju znalo. Šta je volela. O čemu je sanjala. Mogli bismo da intervjuišemo njene stare prijateljice. Naslov bi mogao da glasi *Leinih 2604 dana*.“

„Toliko je živela?“

„Ako je umrla onog dana kad je nestala, da.“

Ivarove usne su se stisle u ravnu crtu. Zagledao se u prazno.

„Mislim“, nastavila je Matilda, „da ako postoji nešto što roditelji koji su izgubili dete žele, to je da ono nikad ne bude zaboravljeno.“

„Leina majka se preselila u Kopenhagen. Zbližila se s nekim Dancem i, koliko znam, nedavno dobila drugo dete s njim.“

„Mogla bih štošta da rešim telefonom i mejlom“, odgovorila je Matilda. „Ne bih morala da idem trajektom za Dansku.“

„Matilda.“ Njegove usne su se ponovo stisnule. „Nesumnjivo dobra zamisao, ali ne za nas.“

Matilda je ćutke klimnula glavom.

„Žao mi je“, dodao je urednik. „Znam da si razočarana, ali... Mislim da Fagernes nije spreman za to. Štaviše, *siguran sam* da Fagernes nije spreman za to. Ono što si zamislila moglo bi da prođe u časopisu *Dagbladet magasinet* ili u vikend izdanju VG-a, *VG Helgu*. Možda čak i u *A-magasinetu*. Ne ovde, gde se tragedija dogodila.“ Ustao je, uzeo papir sa stola i krenuo ka staklenoj sobici. „Ajde da počnemo jutarnji sastanak.“

Matilda ga je pratila do staklene sobice i sela pored Bjernara. On joj je prvog dana pokazao kancelariju, i zasad je bio jedina osoba u Fagernesu – pored Jertrud – koju je zagrlila. Prošle nedelje je napunio šezdeset godina. Njegova sjajna ćelava glava imala je sivu, gotovo belu krunu oko ivica. Stomak mu je pritisкао košulju, ali bio je manji nego nekoliko godina ranije – pokazao joj je slike pre nego što je smanjio unos ugljenih hidrata.

„Dakle, društvanče.“ Ivar Brine je bacio pogled na ručni sat. „Izvinjavam se zbog kašnjenja.“ Naslonio je laktove na sto. „Nova sedmica. Ima li neko nešto zanimljivo?“

Raspričali su se. Randi, koja je imala pedesetak godina i bila najmlađa u redakciji pre nego što se Matilda pojavila, obavestila ih je kako kruže glasine o novom smanjenju broju kreveta u Fečeru. U pitanju je bilo veliko psihijatrijsko lečilište u Hedalenu. Poslednjih godina, kao i mnoge druge ustanove, suočavalo se sa smanjenjem broja zaposlenih. Urednik ju je zamolio da obavi razgovor sa upravnikom.